

Agenda

Recente publicaties

- *Advies Ontwikkeling en ondersteuning van onderwijs* (27 januari 2010)
- *Advies De school en leerlingen met gedragsproblemen* (15 februari 2010)
- *Advies Ouders als partners* (17 februari 2010)
- *Advies Vroeg of laat* (8 maart 2010)
- *Jaarboekje 2009: Wat doet u voor het onderwijs?* (maart 2010)

Binnenkort verwacht

Mei/juni 2010: Advies over kleuteronderwijsperiode voor drie-, vier- en vijfjarigen.

Voorwoord

Ouders hebben verschillende rechten zoals het recht op informatie, het recht op inspraak en het klachtenrecht. Moet daar nog een bepaald recht aan worden toegevoegd?, was de vraag van de Tweede Kamer. De

raad meent van niet. Het is beter de bestaande rechten beter te benutten en het landelijk beleid meer te richten op een uitbouw van ouderverbanden, zegt de raad in zijn advies *Ouders als partners*.

Ouderverbanden zijn ouder-oudercontacten rond een klas, een leergroep, een leerjaar, een opleiding. Ouderverbanden zorgen er bijvoorbeeld voor dat er minder opvoedvraagstukken en incidenten in de klas of leergroep terechtkomen. Ouder-oudercontacten vragen wel om een lichte structuur en een vaste van te voren duidelijk gemaakte inzet van ouders – bijvoorbeeld tien dagdelen – zodat het ouderverband ook een jaarplan kan maken.

In een ander recent advies – *Vroeg of laat* – ging de raad in op het selectiemoment voor de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs. Is het nodig dit moment voor alle leerlingen uit te stellen? Volgens de raad is dat niet voor alle leerlingen nodig en wenselijk. Uitstel leidt niet altijd tot een verbetering van schoolprestaties. Wel zijn enkele nieuwe doorstroomvoorzieningen nodig in het voortgezet onderwijs: gemengde brugklassen vmbo-tl en havo, combinaties van algemene en beroepsgerichte vakken en een juniorcollege voor 11-14-jarigen. Verderop in deze nieuwsbrief leest u meer over dit advies.

De raad heeft in het afgelopen jaar aandacht besteed aan zijn 90-jarig bestaan. Onderdeel was de oproep tot meer maatschappelijke steun voor het onderwijs: roep niet steeds dat het onderwijs weer iets moet, maar doe zelf ook eens iets voor het onderwijs. In de komende maanden vraagt de raad aan scholen en hogescholen en aan maatschappelijk instanties na te denken over een maatschappelijk programma waarin interessante mensen vanuit de samenleving een bijdrage kunnen leveren. Een dergelijk maatschappelijk programma kan direct aansluiten bij het leerplan, maar het kan ook extra-curriculair zijn afhankelijk van wat de school zinvol acht. De gedachte is dat er een voor iedereen herkenbare intermediair, interface is tussen school en maatschappij waardoor de inbreng van boeiende en stimulerende mensen eenvoudiger wordt: 'zet mij maar drie zaterdagochtenden in jullie maatschappelijk programma'. Op basis van de reacties op dit voorstel formuleert de raad een advies dat wordt aangeboden aan de nieuwe minister van onderwijs.

Fons van Wieringen, voorzitter

Onderwijsraad: verplicht uitstel van selectie niet nodig

Het is niet nodig om het selectiemoment voor een bepaald niveau in het voortgezet onderwijs voor iedereen uit te stellen. Wel zijn er maatregelen denkbaar die kunnen voorkomen dat leerlingen in een voor hen te lage stroom worden geplaatst. Dat stelt de Onderwijsraad in het advies *Vroeg of Laat - advies over de vroege selectie in het Nederlandse onderwijs*. Dit advies werd op 8 maart 2010 aan demissionair staatssecretaris Marja van Bijsterveldt overhandigd.

De raad baseert zijn oordeel onder meer op een vergelijking met een aantal andere landen, op een uitgebreide verkenning van de beschikbare onderzoeken en een enquête onder ouders van schoolgaande kinderen. Het vraagstuk van selectie moet in samenhang worden gezien met andere factoren, zoals de verblijfsduur in het primair onderwijs, het bestaan van onafhankelijke toetsen en de ruimte die scholen krijgen om eigen initiatieven op dit gebied te ondernemen.

De raad pleit voor versterking van een aantal initiatieven die er al zijn, zoals het stimuleren van voetklassen (een extra jaar basisonderwijs, maar waar leerlingen wel fysiek geplaatst worden in het voortgezet onderwijs), gemengde brugklassen vmbo-tl/havo en menging van beroeps- en algemeen

voortgezet onderwijs. Gemengde brugklassen vmbo-tl/havo voorkomen onderpresteren. Vooral leerlingen die in afzonderlijke vmbo-tl-klassen onderwijs volgen, lopen het risico lager te presteren dan zij eigenlijk zouden kunnen. Nederland kent, zeker in vergelijking met het buitenland, een strikte scheiding tussen algemeen voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs. Om de doorstroom tussen beroeps- en algemeen voorgezet onderwijs te bevorderen, is het wenselijk deze twee routes meer met elkaar te mengen. Bijvoorbeeld door in het vmbo-tl en het havo een of twee beroepsgerichte vakken aan te bieden, die aansluiten op of onderdeel zijn van de profielen.

Ook denkt de raad aan ontwikkelprojecten met juniorcolleges, waarbij nadrukke-

lijk ook groep 8 van het basisonderwijs betrokken is. Deze juniorcolleges combineren het goede van het primair onderwijs (zelfstandigheid van leerlingen, samenhang van vakken, een beperkt aantal leerkrachten) met het voortgezet onderwijs (inhoudelijke diepgang, volwassener sfeer). Door het onderwijs voor 11-14-jarigen op deze manier te organiseren, worden zij op een geleidelijke manier voorbereid op de stap naar het vervolgonderwijs.

Van Bijsterveldt reageerde positief op het advies. Zij vond het een afgewogen en genuanceerd betoog dat haar aanknopingspunten geeft voor gesprekken met de sectororganisaties en afzonderlijke scholen.

Hare Majesteit de Koningin ontmoet de cast na afloop van de voorstelling. De Koningin spreekt hier met hoofdrolspeler Geoffrey Degives. Aan zijn rechterzijde Deirdre Angenent (Lady Billows) en links Judith van der Dool (Nancy).

Koningin bij opera Albert Herring

Hare Majesteit de Koningin woonde donderdagavond 21 januari in het Koninklijk Conservatorium in Den Haag de uitvoering bij van de opera *Albert Herring*. Met deze voorstelling vierde de Onderwijsraad zijn 90-jarig bestaan. De opera werd uitgevoerd door studenten van de Dutch National Opera Academy, de operaklas van het Koninklijk Conservatorium en het Conservatorium van Amsterdam.

De Onderwijsraad heeft zijn lustrum het afgelopen jaar op bescheiden wijze gevierd met verschillende activiteiten binnen het thema 'het onderwijs koesteren'. Zo zijn de adviezen van de raad vanaf 1919 gedigitaliseerd (www.onderwijserfgoed.nl) en is de L-FACTOR uitgereikt aan Sandra Pardoel, initiatiefneemster van De Katrol Rotterdam, het project dat er het beste in slaagde leerlingen de rol van leraar te laten vervullen. De uitvoering van *Albert Herring* door de operaklas was de afsluiting van het lustrumjaar.

De school en kinderen met gedragsproblemen

Het werken aan gedragsproblemen begint met sterk onderwijs door een professioneel lerarenteam. Dat stelt de Onderwijsraad in zijn advies *De school en leerlingen met gedragsproblemen*. Dit gebeurt in een duidelijk gestructureerde school met heldere regels. Daarbinnen is er voldoende aandacht en ruimte voor persoonlijke relaties tussen leraren en leerlingen. Het basiszorgaanbod bestaat uit een heldere pedagogisch-didactische structuur waarin gewenst gedrag wordt vastgesteld, geoefend en beloond en ongewenst gedrag wordt genegeerd en zo nodig bestraft.

De raad is van mening dat een nuchtere houding ten aanzien van classificatie van probleemgedrag gewenst is, en vraagt betrokkenen (scholen, leraren maar ook overheid) deze houding te onderschrijven en uit te dragen. Het etiketteren van een probleem of een stoornis kan helpen, maar hindert soms ook in de verdere loopbaan van de leerling. Het gaat erom leerlingen op te voeden tot zelfverantwoordelijkheid. Signaleren van (probleem)gedrag is goed, maar diagnostiseren is voorbehouden aan experts. De leraar heeft een cruciale rol in het om-

gaan met gedragsproblemen, en hij (of zij) verdient steun van de school. Dit kan de school doen door een duidelijke visie te hebben, heldere verwachtingen uit te spreken, ruimte te bieden voor professionalisering, een goede (zorg)infrastructuur te bieden op school, en inzet voor goede samenwerkingsrelaties met partijen buiten de school. Verder pleit de raad voor het opnemen van het vak handelingsgerichte omgang met gedragsproblemen in het kerncurriculum van de lerarenopleidingen en houdt hij een pleidooi voor het delen van kennis - in een

academische werkgemeenschap – tussen praktijk (leraren, scholen en ouders) en wetenschap.

Minisymposium voortgezet onderwijs en gedragsproblemen

Vooruitlopend op de publicatie heeft de Onderwijsraad op 9 februari jl. een minisymposium georganiseerd over voortgezet onderwijs en gedragsproblemen. De raad was hiervoor te gast op het Transvaal College/J.C. Pleysierschool in Den Haag. In aanwezigheid van ervaringsdeskundigen, leraren, schoolleiders (regulier en speciaal onderwijs), gedragswetenschappers en andere belangstellenden heeft de raad zijn advies gepresenteerd en toegelicht. Daarnaast werden diverse aspecten uit de praktijk belicht door externe sprekers. Kijk voor een filmregistratie van deze bijeenkomst en een verslag op www.onderwijsraad.nl.

Ouders als partner van de school

Op verzoek van de Tweede Kamer heeft de Onderwijsraad een advies uitgebracht over het betrekken van ouders bij de school. Het is belangrijk dat rechten van ouders kunnen worden uitgeoefend, maar volgens de raad zal verdere uitbreiding van individuele rechten van ouders niet bijdragen aan meer betrokkenheid. De raad adviseert daarom te investeren in partnerschap tussen ouders en school, en om oudernetwerken rondom de school te activeren. Het advies werd 17 februari aangeboden aan de Tweede Kamer.

Het advies geeft een actueel overzicht van de onderzoeken naar ouderbetrokkenheid. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat de meeste scholen in het primair onderwijs op papier vaak wel een visie hebben op ouderbetrokkenheid. In de praktijk reikt de invulling van 'partnerschap' vaak (nog) niet verder dan het verstrekken van informatie en het inschakelen van ouders voor handen spandiensten. Aan de andere kant staan ouders op hun beurt ook niet te popelen. Enquêtes geven aan dat ouders in afnemen de mate de verantwoordelijkheid voor betrokkenheid bij de school bij zichzelf neer-

leggen. Ouders lijken daarmee de opvatting te hebben dat betrokkenheid nuttig en nodig is, maar de school dat moet organiseren.

Volgens onderzoek blijkt ook dat het overgrote deel van de ouders niet zit te wachten op meer formele inspraak of bestuurlijke verantwoordelijkheden. De raad vindt daarom dat het landelijk beleid zich moet richten op het faciliteren van partnerschap tussen ouders en school en op het vormen van oudergemeenschappen.

Vaste en voorspelbare ouder-oudercontacten versterken de verbindingen rond een klas, groep, jaar of school. Bovendien zijn er aanwijzingen dat zulke netwerken preventief werken, waardoor er minder opvoedvraagstukken in het klaslokaal terecht komen. Individuele ouders hebben veel nut van een ouder-ouderverband per klas/per groep. Daarom adviseert de raad dat de (lokale) overheid, net zoals dat al bij wijkbudgetten gebeurt, door middel van een klein budget ouders helpt een ouderverband op te starten. Het kan daarbij gaan om ouders van een klas, van een jaargroep of van een school.

In het middelbaar en hoger beroepsonderwijs zijn de ouders een vergeten groep. Zowel in het beleid van de instellingen als in het landelijk beleid zou deze groep meer aandacht moeten krijgen. Deze sectoren kunnen leren van bepaalde ervaringen in het primair en voortgezet onderwijs. Daarbij zal verder onderzoek nodig zijn om te kunnen bepalen hoe betrokkenheid van ouders in deze sectoren een functie kunnen vervullen in bijvoorbeeld het voorkomen van schooluitval, het kiezen of vervolgen van een opleiding, het werven van stageplaatsen en afstudeeropdrachten.

Communicatieve vaardigheden in het omgaan met informatie vanuit ouders zijn van groot belang voor het functioneren van ouderbetrokkenheid. Communicatie met ouders is een bekwaamheidseis voor leraren, maar in de lerarenopleidingen is hier nog te beperkt aandacht voor. Ook in het mbo en hbo kunnen docenten en instructeurs gevoeliger zijn voor de betekenis van ouders voor hun (meerderjarige) studenten.

Onderwijsraad op werk- bezoek in Vlaanderen

In het tweede kwartaal zal de Onderwijsraad een advies uitbrengen over de kleuteronderwijsperiode voor alle drie-, vier- en vijfjarigen. De raad heeft ter voorbereiding op zijn advies een groot aantal werkbezoeken en gesprekken gepland met vertegenwoordigers uit zowel onderwijs als kinderopvang. Begin februari bracht de raad een werkbezoek aan Vlaanderen waar kleuters vanaf 2,5 jaar bijna allemaal naar de kleuterschool gaan. Dat is daar de gewoonte van de wereld. In Antwerpen bezocht de commissie onder andere de stedelijke kleuterschool De musjes (zie foto).

Jaarboekje 2009: Wat doet u voor het onderwijs?

In het afgelopen lustrumjaar stond het thema 'het koesteren van het onderwijs' centraal. Onderwijs is een kostbaar goed waarop we trots mogen zijn. We kunnen het als burgers voeden door er zelf iets aan bij te dragen. De raad roept daarom mensen van binnen en buiten het onderwijs op zich actief in te zetten voor leerlingen, studenten en docenten. Dat kan bijvoorbeeld door bestaande kennis en netwerken aan te wenden ten gunste van het onderwijs, of door nieuwe activiteiten te ontwikkelen.

Dit jaarverslag over 2009 belicht het jubileumthema op een bijzondere manier. Het geeft een aantal voorbeelden van mensen uit maatschappelijke voorhoedes die zich vrijwillig inzetten voor het onderwijs. Deze mensen maken het verschil, en vertellen er bevlogen over. Dit boekje portretteert ook de onderwijsinstellingen waarmee ze banden hebben, om te laten zien wat scholen moeten doen als zij externen naar binnen willen halen. De raad hoopt dat deze goede voorbeelden een bron van inspiratie zijn voor anderen.

Heeft u het jaarboekje niet ontvangen? Kijkt u dan op de website voor een online-versie, of mail naar secretariaat@onderwijsraad.nl. Wij sturen u graag een exemplaar toe!

Kijk op www.onderwijsraad.nl voor de column van Tweede Kamer-voorzitter Gerdi Verbeet over dit onderwerp!

Colofon

Redactie

Cindy Rouwhorst en Meile Tamminga

Dit is een uitgave van de Onderwijsraad. De nieuwsbrief verschijnt 3 à 4 keer per jaar en wordt gratis toegestuurd aan relaties van de Onderwijsraad.

Onderwijsraad

Nassaulaan 6
2514 JS Den Haag
Telefoon 070 310 00 00
Fax 070 356 14 74

secretariaat@onderwijsraad.nl
www.onderwijsraad.nl

Druk

DeltaHage, Den Haag

Ontwerp & vormgeving

Balyon, Zoeterwoude

ISSN: 1569-9102